

نشست ها و همایش ها

وی همچنین به متون در حال چاپ و متون تجدید چاپ اشاره کرده و گفت: چون این مرکز خودش را یکی از متولیان جدی احیاء میراث مکتوب می‌داند و امید دارم که بتواند مسئولیتی را که به عهده گرفته به نحو احسن و مطلوب انجام دهد، بنابراین وظیفه حرفه‌ای خود می‌دانیم که از بزرگان این فن تقدیر کنیم و یاد آنها را پاس بداریم. و اگر محققان و علاقه‌مندان به تصحیح از این افراد الگو و اسوه پیروی کنند، طبیعتاً در کارشان موفقتر خواهند بود. نکته دیگر اینکه ما در این سلسله نشستها به نقد و بررسی متون پرداخته‌ایم که کمک کرده ما راه خودمان را بهتر بشناسیم.

این ارجمندها به نوعی یک دوره تاریخ تصحیح متون و درسنامه هم می‌باشد و ما در این حوزه جنبه آموزش کار را هم تقویت می‌کنیم و جوانان علاقه‌مند به این کار را با این بزرگان و روش کارشان آشنا می‌کنیم و آنان نیز از این کار درس گرفته و موفقتر می‌شوند.

دکتر منصور رستگار فسایی که یکی دیگر از سخنرانان این جلسه بودند، در ابتدا از شخصیت حبیب یغمایی سخن گفتند و وی را از مردان خودساخته‌ای دانستند که در ۵۰

چهل و چهارمین نشست از سلسله نشستهای مرکز پژوهشی میراث مکتوب روز دوشنبه ۸۵/۴/۱۲ در محل مرکز برگزار شد.

در این نشست آقایان دکتر منصور رستگار فسایی، مهدی نوریان، حسن انوری و سید علی آل داود به عنوان سخنران شرکت داشتند.

ابتدا اکبر ایرانی رئیس مرکز، ضمن خوش آمدگویی به مهمانان گفت: این نشست به مناسبت انتشار نخستین جلد از مجموعه ارج نامه‌های محققان، مصححان و فهرست‌نویسان، برگزار می‌شود. مرکز پژوهشی میراث مکتوب دهه اول کارهای خودش را به چاپ متون و پژوهش درباره متون اختصاص داد و دهه دوم را ارج نهادن به معرفی و محققان و مصححان بزرگی که در زمینه متون کهن در این صد سال اخیر در فرهنگ ایران کار کرده‌اند که البته اولویت اول اختصاص به مصححان و محققان ایرانی دارد. در کنار این بزرگان افراد برجسته‌های از حوزه شبه‌قاره و ماوراءالنهر و عثمانی و مستشرقین هم در برنامه ما قرار خواهند گرفت، که فعلاً ارج‌نامه ۲۴ نفر از این محققان در حال انجام است.

سال اخیر حضوری بسیار فعال و پویا در فرهنگ دوره معاصر داشته است. وی مرحوم یغمایی را نگهبان ارزشهای ادبی جامعه ایرانی و مروج ادبیات کلاسیک و اصیل ایرانی دانست. وی گفت: این مرد بزرگ در ایجاد مجله یغما و تبدیل آن به یکی از ستونها و ارکان شناخت ادب کلاسیک ایران، آن را تداوم بخشیده است.

دکتر فسایی گفت: خوشبختانه انتشار این ارجنامه‌ها ادای دینی است به این بزرگان. و تنها ارج نهادن به آنان نیست بلکه ارزش نهادن به فرهنگ و اخلاق و سنت جامعه است. جامعه‌ای که در طول سالها و قرون، فرهنگ اصیل داشته است.

وی در بخش دیگری از سخنرانی خود گفت: من می‌خواهم درباره یغمایی و فردوسی و کارهایی که استاد یغمایی درباره فردوسی کرده‌اند صحبت کنم. و کلام را با این گفته یغمایی آغاز می‌کنم که نوشته

است: « اگر تمام ثروت ایران را از عصر محمود غزنوی تا کنون در یک کفه ترازو قرار دهند و شاهنامه فردوسی را در کفه دیگر، در پیشگاه خردمندان و صاحب‌دلان جهان، این کفه سنگینتر خواهد بود. زیرا بدست آوردن زر و سیم از منابع دریایی و زمینی تا حد وفور امکان دارد. ولی پدید آمدن شاعری چون فردوسی با آن همه لطف، طبع، کمال و ذوق که شاهنامه‌ای بپردازد و به بازار ادب عرضه دارد، محال است. و اکنون که ده قرن از آن زمان می‌گذرد چنین کسی نیامده است. هر ملتی را چون هر فردی شناسنامه‌ای

است. شاهنامه، شناسنامه ملت ایران و سند مالکیت ایرانیان است و نیاکان ما را به خود ما و به دیگر مردم جهان شناسانده است. قبایل گوناگونی را که در این سرزمین وسیع پراکنده‌اند به همه آنها هم‌زبانی آموخته و پیوستگی و یگانگی بخشیده است.»

این سخن یغمایی بوده درباره فردوسی. حبیب یغمایی از نخستین دوران آشنایی با ادب و فرهنگ ایران مفتون فردوسی می‌شود، و شاگرد فردوسی و سعدی و در اشعارش از فردوسی و سعدی مایه‌های فراوان

می‌گیرد.

مرحوم یغمایی، نه به عنوان یک منتقد، بلکه به عنوان وجدان بیدار ادبی خودش درباره آنچه که در مورد شاهنامه بوده عکس‌العمل نشان می‌داد. در واقع وی در پی ۳۱ سال انتشار مجله یغما، همیشه معیار سنجش آثار خوب و نیک بود. جهانی بود در گوشه‌ای نشسته و تبدیل شده بود به یک لشکر یک نفره ادبی که تمام کتابها و مقالاتی را که به او می‌رسید می‌خواند و با اعتماد به نفس و بی غرض به آنان پاسخ می‌داد. وی گفت: یغمایی کسی بود که هر کاری می‌کرد، زبان فارسی به عنوان یک پدیده مقدس برای او مطرح بود. او کار ادبی را به عنوان یک و وظیفه اجتماعی، فرهنگی، وجدانی و اخلاقی انجام می‌داد. یغمایی ۳۱ سال در احیاء نام گذشتگان و حفظ میراث فرهنگی گذشتگان، کوشید. او حال را فراموش نمی‌کرد. اما در برابر مردان بزرگ و بزرگان ادب و فرهنگ ایران همیشه خویش را به

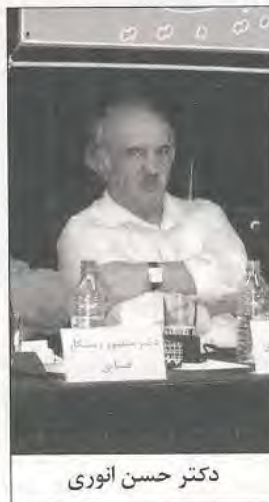
دکتر منصور رستگار فسایی

نوعی متعهد می‌دید و یاد آنها را ادای دینی به گذشتگان می‌دانسته و همیشه با دیده حسرت به از دست دادن آنان می‌نگریست.

یغمایی، امروز در میان ما نیست. اما آنچه در ارج نامه هست، آغاز زندگی دوباره و آغاز شناختی تازه ازوست. از جناب آل داود و مرکز پژوهشی میراث مکتوب در چاپ ارج نامه حبیب یغمایی و برگزاری مراسم بزرگداشت او سپاسگزارم.

دکتر حسن انوری دیگر سخنران این نشست درباره مرحوم یغمایی و مجله یغما سخن گفت، و به یادداشتها و نامه‌های مجله یغما اشاره داشت. وی گفت: نکته‌ای که مرحوم یغمایی، که من از خودش هم شنیده بودم، و هم در جای جای یغمایی دیدم، این است که در به شهرت رساندن بعضی از ادبا و نویسندگان معاصر، سهم مهمی دارد.

دکتر انوری به ظرافتها و نکته سنجی‌های مرحوم یغمایی اشاره کردند و چندین نمونه را نیز عنوان کرده و به این مطلب اشاره کرد که یغمایی به خوبی با این ظرافتی که داشت به نامه‌ها و حتی

دکتر حسن انوری

نقد‌ها و اعتراضات جواب می‌داد.

مرحوم یغمایی با شعر نو میانه خوبی نداشت. و در مجله همواره اشعار شاعران سنت‌گرای معاصر را به چاپ می‌رساند. درباره کتابهایی که در مجله یغما معرفی می‌شد، گاهی نکته‌هایی جالب و در خور توجه می‌افزود.

به عنوان مثال درباره نسخه دیوان حافظ که ایرج افشار چاپ کرده بود، می‌نویسد: «تهیه این کتاب مستطاب بر حافظ خوانان و حافظ خواهان واجب عینی است. نسخه بدل‌های لازم را ایرج افشار در حاشیه صفحات آورده است نه در ذیل صفحات، و این ابتکاری است در خور تحسین.»

از ویژگی‌های دیگر یغمایی این بود که بسیار آدم منصفی بود و بسیار روادار بود و کسانی که به شدت و حتی با الفاظ رکیکی از مجله یغما انتقاد می‌کردند، آنها را نه تنها می‌بخشید، بلکه سخن آنها را در مجله هم درج می‌کرد. نکته دیگر اینکه یغمایی ماده تاریخ هم می‌گفت. برای مثال برای عندلیب شادانی، استاد زبان فارسی در بنگلادش گفته:

سال مرگ او جستند ناگهان سروش گفت

اسیر دگر سرا شد باز عندلیب شادانی

وی سخنان خود را با تشکر از میراث مکتوب برای

برپایی چنین نشستی به پایان برد.

دکتر مهدی نوریان دیگر سخنران این نشست، شرکت در این جمع را از افتخارات خود دانست و گفت: بنده از دوران دبیرستان با آثار مرحوم یغمایی به صورت جدی ارتباط داشتم. همه کارها و خدمات مرحوم یغمایی در حد

اعلای ارزش و فصاحت و اهمیت است و از جهات مختلف قابل بررسی است. وی گفت: متأسفانه با وجود گذشت صد سال از تصحیح مرحوم قزوینی و دیگر بزرگان، هنوز بسیار هستند از کتاب خوانده‌ها و تحصیل کرده‌ها که آنطور که باید و شاید ارزش این کار را دریافته‌اند. ارج نهادن بر بزرگانی که عمرشان را خرج

دکتر مهدی نوریان

تصحیح کرده‌اند، ابتکاری بسیار شایسته و بجاست. چون واقعیت این است که تا ما یک متن قابل اعتماد و انتقادی از یک اثر در دست نداشته باشیم هرگونه قضاوت درباره آن بی‌اساس است. و همین معرفی مصححان بزرگ و نقد آثار آنها و گسترش آن در جامعه بین طبقات کتاب‌خوان خدمت بسیار بزرگی است. همه کارهای مرحوم یغمایی در اوج است. شعر ایشان در حد اعلای روانی و فصاحت و بلاغت است. شعر او دارای یک سبک ممتاز و مشخص است که اهل فن وقتی شعر یغمایی را بخواند از سبک آن متوجه می‌شود که شعر یغمایی است و این چیز کمی نیست که یک شاعری توانسته باشد یک سبک مشخص مختص به خودش بدست بیاورد. و این روانی در شعر ایشان از شاهنامه فردوسی و کلیات سعدی بدست آمده. بنده از این کتاب ارج نامه، تألیف آقای آل داود خیلی استفاده کردم، ایشان واقعاً دینی که نسبت به عمومی بزرگوارشان داشته‌اند را به خوبی ادا کرده و حق مطلب را بیان نموده‌اند.

از نظر من مهمترین و ارزشمندترین کار مرحوم یغمایی، انتشار ۳۱ سال مجله یغما است که با همت و پشت کار بی‌نظیر ایشان بدون وقفه ادامه داشته. یک دائرةالمعارف بسیار متنوع و رنگارنگ از مطالب بسیار بسیار ارزنده و خواندنی است. که از این طریق سفرهای گسترده برای استفاده همگان.

سیدعلی آل داود مؤلف ارج نامه حبیب یغمایی، دیگر سخنران این نشست، سخنان خود را با عنوان «حبیب یغمایی و دنیای مطبوعات» چنین بیان کرد: این ارجنامه که اکنون رونمایی می‌شود، همانند سایر جشن‌نامه و یادگارنامه‌هایی نیست که برای دانشمندان و ناموران معاصر ایران تدوین و به آنان پیشکش شده است. در

تدوین این اثر نوعی آئین‌نامه کاری و جدول راهنما وجود داشته و دارد. در تألیف این ارج نامه تکیه بر روی جنبه‌های متن‌شناسی،

سیدعلی آل داود

طول زمانهای طولانی از آن تخطی نکرده است. مجله یغما به جز مقولات سیاسی و اجتماعی و تاریخی از حیث درج مقالات پژوهشی پیرامون موضوعات مختلف نیز کوشش می‌ورزید و به ویژه درج خاطرات کسانی از قبیل دوستعلی خان معیر الممالک که به تشویق یغمایی دست به تدوین و نشر خاطرات خود زده اثر شایسته‌ای در روشن شدن اذهان دربارهٔ حوادث سیاسی قرن پیش و دورهٔ قاجاریه داشته است. مجله یغما هر چند تیراژ فراوانی نداشت اما تأثیر اینگونه نشریات را روی افراد با فرهنگ جامعه نمی‌توان با مقیاس شمارگان آنها سنجید. چه بسا یک خواننده، مطالب مفید را به دهها نفر منتقل می‌کند.

حبیب یغمایی شش سال پس از تعطیلی مجله یغما زنده ماند، اما عشق مطبوعات همچنان در وجودش شعله‌ور بود. سپس همکاری با مجلهٔ آینده که دوستش ایرج افشار منتشر می‌کرد را آغاز کرد. مهمترین کار او در این سالها نگارش خاطرات وی در خصوص نشر یغما و همکاران آن بوده که در مجلهٔ آینده به طبع رسید. به این ترتیب اگر بخواهیم سه حوزهٔ مهم را بر شماریم که یغمایی در آن بیش از سایر زمینه‌ها به فعالیت پرداخته و تأثیر شایسته بر جای نهاده باید از سه مقولهٔ متن‌شناسی، تصحیح متون، شاعری و مجله‌نگاری نام ببریم.

تصحیح متون و فهرست‌نگاری کتب خطی صاحبان ارج‌نامه‌هاست. حبیب یغمایی شخصیتی جامع‌الاطراف داشته و در بسیاری از حوزه‌های پژوهشی و تحقیقی، در مقوله ادبیات، تاریخ و مطالعات ایرانی صاحب نظر و اثر است و کتابها و تألیفاتی دارد. چنانچه در سه زمینه مورد بحث در ارج‌نامه یعنی متن‌شناسی، تصحیح متن و فهرست‌نگاری، آثار مفیدی از او بر جای مانده است. گذشته از اینها وی شاعری استاد و مجله‌نگاری برجسته است.

وی سپس مختصری از زندگی نامهٔ حبیب یغمایی و تحصیلات و فعالیتهای فرهنگی و پژوهشی آن مرحوم سخن گفت.

آل داود افزود: کار منظم و مرتب مطبوعاتی یغمایی با انتشار منظم مجله یغما به مدت ۳۱ سال حتی بدون وقفه‌ای یک ماهه منتشر گردید. در مدت یکصد سال اخیر چند مجله قابل توجه و اعتنا در عرصه مطبوعات مجال انتشار پیدا کرده که موضوع اصلی آنها مطالعات و تحقیقات ایرانی و تاریخی بوده است، لیکن زمان نشر آنها یا طولانی نبوده و یا به وقفه‌های دراز مدت دچار گردیده است.

اما، یغمایی از آغاز انتشار مجله یغما، چهار چوب و اهداف خود را با دقت معین و تعریف کرده و هیچگاه در

